

In het dorp waar **Che Guevara**

De Jezus van links leeft

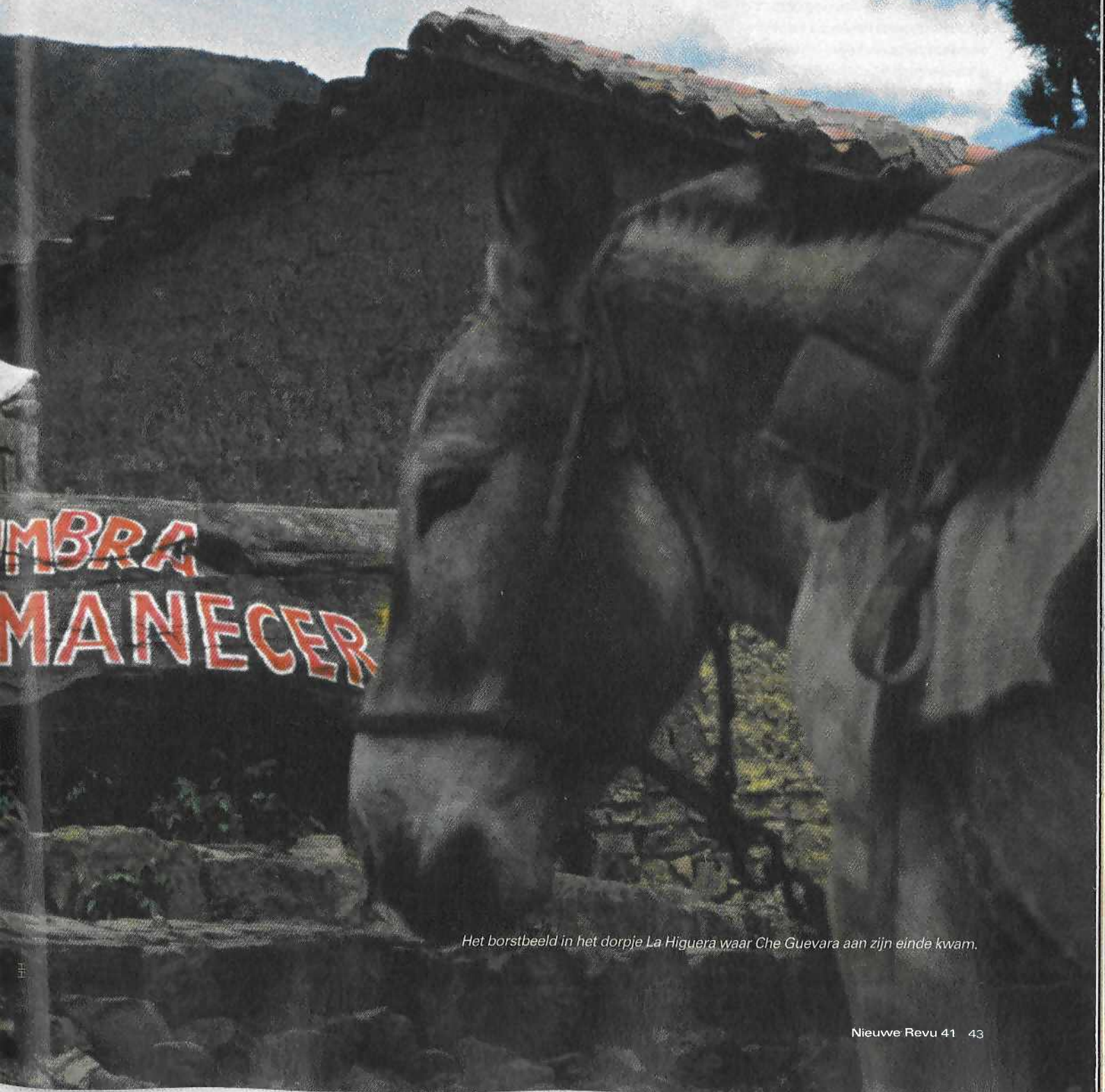
Geen portret werd vaker gereproduceerd dan dat van Ernesto 'Che' Guevara. Maar wat de guerrillastrijder belangrijker zou vinden is dat zijn droom veertig jaar na zijn dood is uitgekomen: Zuid-Amerika wordt geregeerd door linkse leiders. 'We opereren in de geest van Che.'

Door Paul van Hooff



TU EJEM ALU
UN NU O A

40 jaar geleden werd geëxecuteerd



Het borstbeeld in het dorpje La Higuera waar Che Guevara aan zijn einde kwam.

De doden sluiten de ogen. Che Guevara niet. 'Ik heb nog nooit een dode zo levendig uit zijn ogen zien kijken,' zegt de 74-jarige Suzana Osinaga. Als zuster van het Señor de Malta-ziekenhuis in Vallegrande zag ze hoe het lijk van Che Guevara werd binnengebracht kort nadat hij door het Boliviaanse leger was geëxecuteerd. 'Ik wist aanvankelijk niet wie hij was. Pas de dag daarna, toen al die journalisten kwamen, kreeg ik in de gaten dat de dode die zijn ogen niet wilde sluiten een belangrijk man moest zijn.'

Het was de late middag van 9 oktober 1967. Zorgzaam waste ze het lichaam van de guerrillacommandant en telde drie kogelgaten, waarvan die net onder het hart dodelijk was geweest. In zijn nek spoot Suzana een liter formaline om het ontbindingproces te vertragen. In het washokje achter in de tuin van het ziekenhuis werd Che Guevara de dag erop door de Boliviaanse generaals als een jachttrofee aan de wereldpers getoond. Suzana: 'Het bleef een ongewoon lijk. Het leek op dat van Jezus Christus nadat ze Hem van het kruis haalden.'

Het is de vraag of de marxist Ernesto Guevara de la Serna, kortweg Che, gelukkig zou zijn geweest met deze religieuze verwijzing. Tijdens zijn opmars door Cuba in de late jaren vijftig aan de zijde van Fidel Castro joeg hij met zijn M-2 automatisch geweer menig Batistaloyalist over de kling. Daar hebben de 8000 inwoners van Vallegrande, gelegen aan de oostflank van de Andes, geen boodschap aan. Ook de boerenbevolking dicht de revolutionaire commandant messiaanse trekjes toe. Che heet hier in het zuidoosten van Bolivia San Ernesto, Heilige Ernesto. 'Als de zaken wat minder gaan,' zegt Suzana, 'vraag ik of San Ernesto me er bovenop wil helpen. En dan

helpt hij me.' Ze bestiert een buurtwinkeltje niet al te ver van het ziekenhuis. De zaken gaan momenteel crescendo.

Toeristen omarmen

Che vive, Che leeft, staat er op de muren in Bolivia, maar Vallegrande is door de jaren heen verstoofd. Op droge akkers buiten het stadje verbouwen boeren maïs, aardappelen, sla en tomaten of sjokken achter kuddes koeien en geiten aan. Meer werkgelegenheid is er niet. Toch is de Cubaanse revolutie niet helemaal een echo uit het verleden: in het Señor de Malta-ziekenhuis werken 32 Cubaanse medici. 'Cuba biedt medische hulp aan elk land en elk lokaal bestuur dat erom vraagt,' zegt de 35-jarige Cubaanse arts Alberto Gómez.

Dat het artsenteam vorig jaar uitgerekend op Che's verjaardag met vijftien Cubanen werd uitgebreid, berust volgens hem op louter toeval. 'Alleen al in de staat Santa Cruz runnen we zeven ziekenhuizen. De medische hulp is kosteloos. Onze hulp aan Bolivia en andere landen maakt deel uit van de revolutie. Dat houdt in dit geval in: gratis medische steun aan de armen.' Hij lacht: 'We opereren in de geest van Che Guevara.'

Twee jaar geleden maakte de Boliviaanse regisseur Fernando Vargas Villazón een film over de rol van Vallegrande. De hernieuwde aandacht voor Che Guevara komt het stadsbestuur als geroepen. 'Het dorp treedt een nieuw tijdperk binnen. We zullen de toeristen omarmen,' jubelde oud-burgemeester Alfredo



De autoriteiten van het dorp Vallegrande hopen in dit 'Che-jaar' op extra toeristen.

Rechts: Suzana Osinaga in Vallegrande bij de tafel waarop ze het dode lichaam van 'San Ernesto' in 1967 aflegde.



De commercie rond Che

De foto die de Cubaan Alberto Korda Diaz in 1960 maakte van een stuurs kijkende Che Guevara is het meest gereproduceerde beeld ooit. Pas in 1964 ging Che's beeltenis de wereld over. De linkse Italiaanse uitgever Feltrinelli ontving de foto van Korda en liet er honderdduizend posters van afdrukken. Mede door die beroemde Korda-foto begint de marxistische *commandante* na zijn dood aan een tweede (commerciële) leven. Che is big business. De parafernalia zijn niet aan te slepen: T-shirts, aanstekers, truien, vechtpetten, buttons, sokken,

onderbroeken, topjes, posters, handtassen, bierflessen, asbakken enzovoorts. Che-spulletjes zijn onder meer te vinden op de gespecialiseerde thechestore.com. Goede smaak speelt geen rol bij de gebruikers van de naam en beeltenis van de voormalige revolutionair. Een Magnum-ijsje in Australië werd Cherry Guevara genoemd. De slogan: 'De revolutionaire strijd van de kersen werd verpletterd toen ze gevangen werd tussen twee laagjes chocolade. Mag de nagedachtenis voortleven in jouw mond.' Beroemdheden vereenzelvigen zich ook





Getty Images

Garcia in een promotiefolder op voorhand. Vallegrande is het vertrekpunt van La Ruta del Che, een drie jaar geleden opgezette route langs cruciale plekken uit de uitputtende en fatale mars van Che's Ejército de Liberación Nacional de Bolivia. Hoogtepunten in Vallegrande: gedenksteden bij het plaatselijk vliegveld waar in 1997 de resten van Guevara en zijn medestrijders zijn gevonden, een bescheiden museum aan het Hoofdplein, het washok achter het ziekenhuis en zuster Suzana. 'Ik krijg er geen genoeg van om over die man te praten. Alsof de gebeurtenissen gisteren hebben plaatsgevonden.' Maar toeristen hoeven zich bepaald niet in rotten van vier op te stellen voor La Ruta-highlights in Vallegrande. Slechts een enkeling

graag met de revolutionair en dragen T-shirts met zijn afbeelding: filmster Johnny Depp, gitarist Carlos Santana en Paris Hilton. De voetballer Diego Maradona, de bokser Mike Tyson en de filmster Angelina Jolie lieten zelfs een prominente Che-tatoeage plaatsen. Ook de kunstenaars als Annie Leibovitch en Andy Warhol gebruikten het beeld van Che Guevara. Op 25 oktober houdt het Tom Slater veilinghuis in Dallas een veiling met als inzet een haarlok en een aantekeningenboekje van Che Guevara. Verwachte opbrengst: 7 miljoen dollar. De Cubaanse fotograaf Alberto Korda Diaz heeft overigens nooit een stuiver gezien van de rechten van zijn foto. Hij vond dat het portret de revolutie moest dienen.

bezoekt de monumenten. De beperkte aanloop heeft alles te maken met de ligging. Vallegrande is slechts bereikbaar via een 50 kilometer lange, slingerende stofweg en ligt in de vergeethoek van Bolivia, op zo'n 1000 kilometer afstand van hoofdstad La Paz.

Eerste indiaanse president

Soldatenlaarzen stampen door Vallegrande. Het Boliviaanse leger marcheert fier door de straten, alsof veertig jaar na het verscheiden van el Commandante Che een nieuwe revolutie in de kiem moet worden gesmoord. Schijn bedriegt. De marcherende troepen zijn *regulares*, dienstplichtigen, jongens van hooguit 18 jaar. Over de schouder dragen ze FAP's (Fusil Automático de Palo, oftewel een houten geweer). Als het sein 'op de plaats rust' door de sergeant wordt gegeven is het met de discipline snel gedaan en stuiven ze alle kanten op. Leeft de mythe van Che Guevara bij deze groenhemden? De reactie is lauw. Che? Ze kennen hem wel, van de foto's. 'Che was een held. Hij wilde heel Zuid-Amerika bevrijden,' zegt soldaat Gonzáles. Voor de rest zal 't hem een zorg zijn. Hij heeft wel andere zaken aan zijn hoofd. Over een maand zwaait hij af. Gonzáles telt de dagen. Wat gaat hij doen als zijn diensttijd erop zit? Zijn haar laten groeien. 'Met die gemillimeterde kop kijkt geen enkel meisje naar me.' Een bevrijd Zuid-Amerika. Dat was het ideaal van Ernesto Che Guevara. Hij vocht voor een democratisch geregeerd en verenigd continent als antwoord op het Yankee-imperialisme. Veertig jaar na zijn dood beginnen de eerste contouren van die

gedachte zichtbaar te worden. Linkse bewegingen hoeven niet langer naar de wapens te grijpen om de politiek op te schonen: een verkiezingsprogramma volstaat. Op de rechtse president Alvaro Uribe van Colombia na zijn de huidige machthebbers op het continent van linkse signatuur. Zelfs de Sandinisten van Daniel Ortega hebben het sinds een jaar in Nicaragua weer voor het zeggen. De president Hugo Chávez van Venezuela steelt de show met zijn hilarische tirades aan het adres van George Bush. In Bolivia zelf, het land waar Che de revolutie als een lopend vuur wilde beginnen, verwelkomen de kiezers Evo Morales, de eerste indiaanse president die het land ooit heeft gekend. Dat hij na dik een jaar nog in het zadel zit, mag een wonder worden genoemd.

De presidenten in Bolivia wisselen elkaar volgens goed gebruik gemiddeld om de elf maanden af.

'Er waait een frisse politieke wind door Latijns-Amerika. Maar die blaast niet al het stof uit het verleden weg,' zegt Volkskrant-journalist Cees Zoon. De corruptie is een onuitroeibaar kwaad. In Peru moest de president Alan Garcia zich verantwoorden voor het ene na het andere corruptieschandaal. Venezuela duldt slechts Haïti voor zich op de lijst van de

'Als de zaken wat minder gaan vraag ik of Che me er bovenop wil helpen. En dan helpt hij me'

Latijns-Amerikaanse corruptiekampioenen. 'Maar Venezuela was altijd al een van de meest corrupte landen. Dat is dus geen nieuws. Op zijn minst kunnen we vaststellen dat de corruptie in Latijns-Amerika niet erger is geworden met al die linkse regeringen,' zegt Zoon.

De ontmoeting met de Volkskrant-journalist vindt bij toeval plaats op een godverlaten plek langs La Ruta met als uitzicht de contouren van de Andes die zinderen in de hitte. We ►

